

Brev hjemmefra - 1/21

Medlemsblad for Norsk utvandremuseums venner

Gustav Wentzel – «Utvandrere» - (1903)

Innhold

Side 2 Info om foreningen

Side 3 Lederen har ordet

Side 4 Aktiviteter 2021

Side 7 Fra Drammen til Halstad

Side 12 Utvandrerkirka

Side 14 Knute Nelson

Side 19 I hjertet av Texas

Side 20 Siste sida. Aktiviteter 2021

Norsk utvandremuseums venner kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Org.nummer: 921 202 830**Bank:** 1800 13 44818**Vipps:** 573823**Spørsmål til foreningen rettes til:**

aotfred@icloud.com - 908 53 542

Redaksjon "Brev hjemmefra" – kontakt:

hesjaren@online.no - 920 83 289

Hjemmeside: www.numv.no**Bli medlem i venneforeningen:**

Vipps på nr.: 573823

Facebook: Utvandremuseets venner

Merk innbetalingen med navn, telf.nr. og epost. Eller til bank med samme opplysninge

Medlemskontingenten er kr 250 pr. år

Styret - 16.03.21

Leder:	Alex Fredsvik	468 95 561	leder@numv.no
Nestleder:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Kasserer:	Randi Løbakk	986 92 999	randilobakk@gmail.com
Sekretær:	Ola Syverinsen	959 81 385	osyverin@gmail.com
Styremedl:	Inger J. Kristoffersen	474 19 896	ijkristo@online.no
Styremedl:	Marith C Bertinussen	993 58 405	marberti@online.no
Styremedl:	Nancy Louise Coleman	924 22 456	tootch@gmail.com

Revisor: Bogdan Jankov

Valgkomite: Oppnevnes av styret

Representasjon styret i Stiftelsen Norsk utvandremuseum og forskningscenter:

Representant: Leder

Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvener (FNM):

Representant: Leder

Vararepresentant: Nestleder

Redaksjonskomiteen:

Erling Hesjadalen, Ola Syverinsen og Inger Johanne Kristoffersen

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – vi ønsker oss flere medlemmer til å delta i våre aktiviteter i samarbeid med museet fremover.

Innmelding kan gjøres ved å sende en epost til: leder@numv.no - sette inn

kr 250,- på konto: **1800 13 44818** - På VIPPS #**573823**.

Husk å oppgi navn, telefon og telefonnummer i meldingsfeltet.

Lederen har ordet

Hei til dere alle!

Først av alt så er det gledelig at vi får utgitt Brev hjemmefra før påske, dvs at da ligger vi i rute ut ifra det vi besluttet før jul og det er ikke bare bare i disse tider. Håper det blir godt mottatt og at dere finner noen artikler og informasjon som fanger interessen. Og obs, vi tar gjerne imot innspill på hva som kan gjøre Brev hjemmefra enda bedre og vi tar også svært gjerne imot bidrag.

Året hittil har dessverre ikke blitt helt som vi planla, men det gjelder vel ikke bare venneforeningen i disse dager. Vi får heller løfte blikket mot sommer og høst og håpe at vi får hverdagen tilbake. Vi har stor tro på bedring og vi vil i det første styremøte etter påske legge planer for sommeren og høsten i samarbeid med museet.

Vi har gjennomført et årsmøte der kun det sittende styre var tilsted for å unngå smitte. Det er å håpe at dette var første og siste gang. Et årsmøte skal også være en mulighet å treffe medlemmer og ikke minst pleie litt sosial omgang som også er viktig.

Det gledelige er at vi har fått inn et nytt styremedlem. Nancy Louise Coleman fra Brumunddal takket ja til utfordringen med å bli med i styret, og det sette vi stor pris på. Slik som jeg ser det så har vi nå et meget godt styre som kan styrke venneforeningen og ikke minst samarbeidet med museet.

Påskan står for tur og det ser ut til at også denne påskan blir en høytid uten særlig sosial omgang.

Men er det viktig at vi tar vare på hverandre og finner trygge muligheter for sosial omgang særlig med de som er alene. Nyt de mere lyse dagene og spirende vekster som strekker seg etter sol og sommer, det er påske det!

God påske!

Ottestad 20.03.2021

Alex

Aktiviteter ved Norsk utvandrer-museum 2021

APRIL

Åpning av utstillingen «Opphavstegn – vis meg hvem du er»

Dato for åpning: 15 April 2021 klokken 12:00.

Utstillingen er et samarbeidsprosjekt med Glomdalsmuseet og handler om identitet og tilknytning blant etterkommere etter immigranter til deres opphavslend.

Nettutstilling om den norskamerikanske organisasjonen Sons of Norway

Dato for åpning: vår 2021.

Utstillingen vil vise organisasjonens opprinnelse som en selvhjelpsorganisasjon blant norske innvandrere i USA og dens innflytelse i medlemslandene Norge, USA og Canada.

MAI

Je vil hemmat

Musikkteateret er et samarbeid mellom Stange Kommune, Ingeborg Refling Hagens Kulturhus og Norsk utvandrer-museum.

Musikals leder: Bernt Ola Volungholen

Premiere: 28. mai 2021

To forestillinger: 29. mai 2021

Dans på stien

Dans på stien er et samarbeidsprosjekt mellom Norsk utvandrer-museum, Stange Kommune og PS Dans. Arrangementet ble avlyst på grunn av

koronarestriksjoner høsten 2020 og er flyttet til 1. mai 2021.

Dato: 1. mai 2021

Det jobbes på et ønske om å ha arrangementet over to dager for å øke kapasiteten til å motta gjester.

MuseumsNatt

MuseumsNATT er et samarbeid mellom 9 museer, opplevelsessenter og gallerier i Hamar og Stange.

Museet tar med seg planene for 2020 inn i 2021; et samarbeid mellom Utvandrer-museet og Ingeborg Refling Hagens Kulturhus med sang, musikk og fremføring av Ingeborg Refling Hagens tekster.

SOMMERSESONGEN

Åpning: 19. juni 2021

Ingvalson's Cafe er stadig mer besøk og har blitt museets hjertebarn. Vi ønsker

derfor å fortsette denne suksessen og gleder oss til å åpne dørene i 2021.

Museet ønsker også å utvide tilbudet til museets gjester:

Foto utstilling i Bjorgo-huset

På museet har vi fotoutstilling av Andrew Dahl, en norskamerikansk fotograf i Wisconsin i 1870-årene. Åpning av utstillingen i forbindelse med åpning av sommersesongen.

HØSTEN

Museet planlegger en utvandreruke for ungdomsskoleelever Hamar, Stange med liv i husene.

Planlagte temakvelder

- **Migrasjon og identitet.** Samarbeidsprosjekt med Norsk Skogmuseum og Värmlands Museum om en sammenligning av identitet knyttet til etterkommere av skogfinner i Finnskogen og norskamerikanere i USA.
- **Migrasjonen fra Norden til Nord-Afrika.**
- **Den politiske utviklingen i USA etter Trump: Hva nå?** Et søkelys på den dype politiske splittelsen og i landet og hvordan USA vil utvikle seg under president Biden.

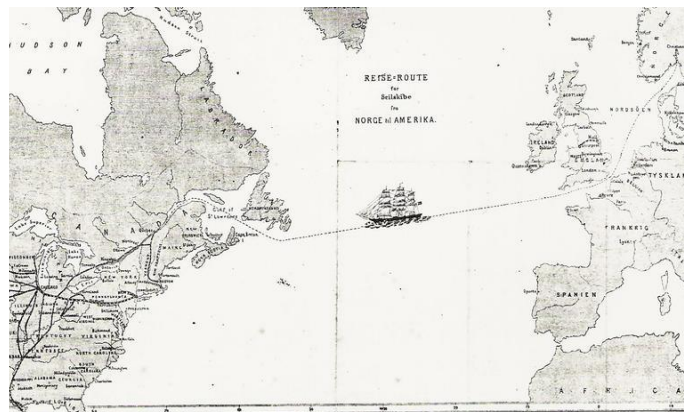
Samlingsforvaltning

Gjenstandsregistreringen ved museet fortsetter med en 40 % ressurs i 2021. Dessuten arbeides det med en digitalisering av museets arkiv i regi av Family Search, en amerikansk organisasjon tilknyttet mormonerkirken. De vil utføre arbeidet gratis. En oversikt over museets samlinger er et nyttig redskap for planlegging av utstillinger og aktiviteter ved museet i framtida.

Forskning

Museet er base for norskamerikanske Miranda Moen i en 10 måneders periode. Hun er innehaver av et Fulbrightstipend og arbeider med overføring av byggeskikk fra norske regioner til USA. Tro på at disse forskn.prosjektene vil styrke museets formidlings- og forskningskompetanse. Hun skulle ha startet prosjektet i Norge i januar, men oppholdet er skjøvet noe ut i tid på grunn av kriterier ved oppholdet hos UDI.

Museet samarbeider også med Kongsvinger Museum om opprettelsen av en offentlig phd.-stilling finansiert av Norges forskningsråd og Anno Museum med oppstart fra 2022. Mona Holm, museumsleder av Kvinnemuseet, vil inneha den planlagte stillingen med søkelys på kvinners utvandring og flerkulturelle erfaring i USA og i kontakten med opphavslandet Norge.

200 års markering i 2025

Norsk utvandrer museum har som langsiktig mål å styrke staben og øke formidlings- og forskningskompetansen ved museet. Et viktig siktemål for museet er den nasjonale 200-årsmarkeringen for den norske utvandringen til USA i 2025 der det arbeides for å opprette en koordinatorstilling ved museet fra 2021. Vi mangler midler, men vi er i en søknadsprosess overfor

Kulturdepartementet. I februar blir det tilsatt en person som tilknyttes museet i en periodeavgrenset stilling fra februar til 1.7.2021. Vedkommende vil arbeide med å styrke organiseringen mellom museet og samarbeidspartnerne mot 2025 og lage innholdet i en koordinatorstilling.

Kort oppsummering:

Siste styremøte i 2020 ble gjennomført tirsdag 24.11. på museet.

Tirsdag 15.12 arrangerte venneforeningen **Julemøte med kaffe og kaker** sammen med inviterte gjester fra museet og **SoN/Hamar Lodge**.

26. januar 2021 - styremøte på museet.

Arbeidet med å «katalogisere» Amerikabrev og fullføringen av Hvalfangerprosjektet legges på is inntil videre. Vi holder oss hjemme!

Ny brosjyre, Facebook, Hjemmeside, StyreWeb. Utsetter arbeidet med ny brosjyre til neste styremøte.

Marith Charlotte Bertinussen tar hovedansvaret med å holde Venneforeningens FB-side oppdatert.

Alex Fredsvik arbeider med å få Venneforeningens hjemmeside over på en mer brukervennlig plattform. Regner med at arbeidet vil være ferdig til påske. Det legges opp til en todeling av innholdet. En del skal være åpent for alle – slik som blogger, saker vi jobber med, bilder etc. Resten av innholdet skal være «lukket», dvs må ha kode for å komme inn.

Når dette arbeidet er ferdig tar styret opp igjen diskusjonen om vi har behov for StryeWeb.

Plan for 1. halvår 2021 (se «Siste-sida») Muligheten for å gjennomføre disse arrangementene er selvsagt avhengig av den aktuelle Covid19 situasjonen. Vi kan jo håpe på normale tilstander!

Om internettsida Norway Heritage:

Inger Johanne Kristoffersen fikk en henvendelse om at Børge Solem har planer om å legge ned sin internettside – *Norway Heritage*. Dette er et nettsted som inneholder opplysninger om norske emigranter før registreringene på Ellis Island. Utfordringen med sida er utdatert teknologi.

Men det er lagt ned mye verdifullt arbeid med hjemmesida, og styret syntes det er ille hvis dette ikke lengre blir tilgjengelig. Derfor har de forsøkt å få til et samarbeid mellom museet og Børge Solem om å finne en løsning med *Norway Heritage*.

Vi følger spent med på fortsettelsen.

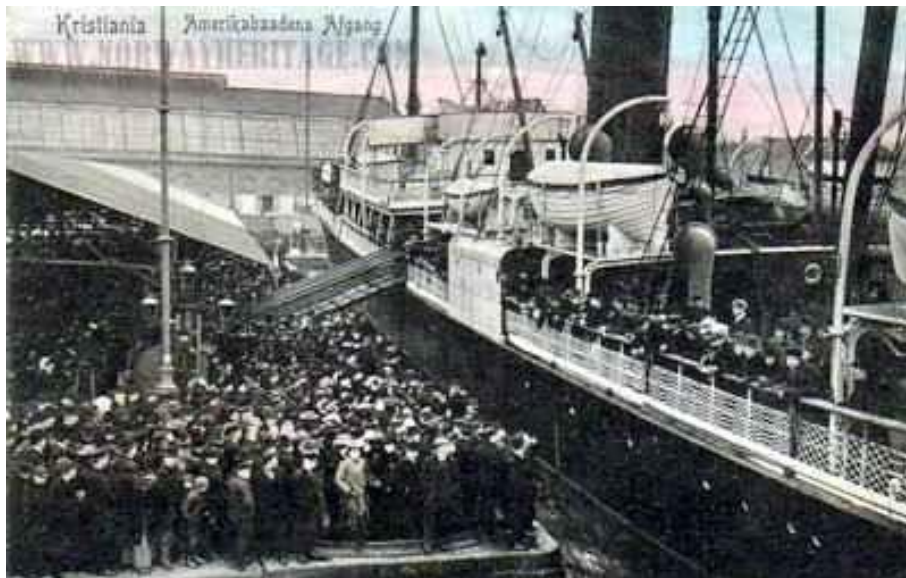

Fra Drammen til Halstad i Minnesota i 1905

Utdrag fra Harald Wang sin reisedagbok – han emigrerte til Amerika sammen med sin mor i 1905.

Fra Utvandrer-museets arkiv, bearbeidet av Ola Syverinsen.

Harald Sigurd Martinius Vang, født 11. april 1886, Strømsø, Drammen. Utvandret til Minnesota i 1905 med sin mor Margit Halvorsdatter, født 1857 i Seljord. I Amerika tok han navnet Harold Wang

I innledningen skriver han: «*Lidt om min reise til Amerika og lidt om forholdene her, tilegnet min ven Karl Hagen og hans broder Lars Hagen. Og anmodes I om at lade mine andre venner ogsaa faa læse den, saa de ogsaa kan faa høre hvordan jeg har havt det siden jeg reiste.*»

Harald var uekte og hadde vokst opp sammen med sin mor. De bodde på gården Jonsrud i Sande da han ble konfirmerert i 1900. Karl og Lars var sønner på gården der moren var budeie.

I 1955 forsøkte Harald å få utgitt reiseskildringen som bok, men fikk avslag fra forlaget Harald Lyche og Co. De «fant boken for spesiell».

Harald hadde nok et håp om at Karl skulle komme etter til Amerika. Karl var odelssønn på gården, og reiste aldri over. Men han tok godt vare på dagboken, og videre hans sønn og så dennes datter igjen Kari Hagen som

Folkemengden på kaia før avgang.

donerte boken til Norsk utvandrer-museum i 2018.

Reisen fra Quebec til Minnesota er skildret i denne artikkelen

I denne artikkelen har jeg plukket ut reiseskildringen fra Quebec i Canada til Hendrum i Minnesota, men jeg viser også hvordan resten av turen foregikk. Jeg har lagt til noen bilder som illustrasjon. Turen tok ca tre uker.

Moren hadde flere søsken som var født i Seljord. Fire av disse hadde allerede emigrert til Minnesota, i 1883, 1884, 1886 og 1891. Hendrum ligger i Red River Vally på grensen til Nord-Dakota. Her var det stor tilstrømning av skandinaver på 1880-tallet. To av disse eide en farm i Hendrum township sammen i 1905. Halvor Neresen som var blitt enkemann, kjøpte halvparten av

farmen til Thor Juve (gift med Solveig Neresen). I tillegg bodde broren Ole Neresen midlertidig på farmen. Kjersti Neresen (gift med Engebret Olson) bodde i Queen lenger nord. Eldste broren Halvor Neresen hadde sendt billetter til Harald og moren.

Harald og moren kom med båten «Farmanden» fra Drammen til Kristiania tirsdag 18. april 1905. De gikk på Allan linjens kontor, forviste reisebrevet fra Amerika og skrev under på en reisekontrakt. Senere på dagen gikk de til politikammeret og fikk sine tillatelser til å forlate landet. Onsdag og torsdag holdt de til i Kristiania.

Fredag morgen den 21. april var de igjen på Allan linjens kontor (agent Charles Bennett) og hentet billettene og vekslet penger. Så dro de til brygga og fikk etter hvert gå om bord. Den lange turen var i gang.

De reiste med S/S Montebello fra Kristiania via Kristiansand til Hull i England. Søndag morgen den 23. april la de til ved kaia i Hull.

De holdt til på kaia i Hull til mandag morgen – 2. påskedag. Da gikk turen videre med tog til Liverpool, ca 20 mil.

De holdt til i Liverpool i 3 dager, til torsdag 27. april. Skipet hadde avgang midt på dagen.

De reiste over Atlanterhavet med S/S Victorian.

Dette skipet var bare ett år gammelt, og hadde plass til over 1.600 passasjerer. Turen gikk til Quebec, og etter 11 dager var de framme i Canada, den 7. mai klokken 9 om kvelden.

Utdrag fra dagboka – reisen fra Quebec til Halstad og Hendrum i Minnesota med tog:

Men en gang blev det ende paa Atlanterhavet ogsaa, vi kom under land. Men

snart lagdes kursen sydover og landet forsvandt igjen. Ud paa formiddagen kom vi ind i en drivis og det tog hele dagen før vi kom igjennem den. Skibet bar seg fremover hele dagen, og det var et stadigt spektakel af isflagene som stødte mod skibet. Saa kom vi ind i Hudsonbugten, og da blev det ganske intressant at være paa dækket. Det var fuldt op at se paa

begge sider. Vi saa bondegaarde, smaa byer og jernbanetog.

Endelig klokken syv om aftenen den 11te dag kom vi til Qebec i Kanada. Straks skibet var fortøiet gik vi iland, og til et kontor hvor vi skulde undersøges, om vi var værdige til at blive borgere af Amerika. I døren stod en læge som tittede os alle i øinene, det var den almindelige lægeundersøgelse. (Vi var undersøgt paa lignende maade før. I alt blev vi underkastet lægeundersøgelse 4 gange paa turen.)

Saa kom vi ind i et rum hvor der var en hel del smaa binger. Vi blev sorte-rede og nogle fik plads i en bing og nogle i en anden. Nogle skøiere begyndte at bråge, og snart løde det som om en uhyre stor svaneflok skulde være inde. Det varede dog ikke længe før det blev slut, for der kom ind en tyk madame som sa at det skulde være stilt.

Saa sat vi der og ventede og pratede, (det var bare skandinaver i rummet, jeg vet ikke hvor englænderne var, vi traf dem igjen paa stationen) og da vi havde ventet nogen timer fik vi vor klarering og gik. Vi fik os busser til jernbanestationen, og da vi fik vore billetter gik vi ud for at se efter toget. Men der var intet tog og der kom intet heller. Vi ventet og ventet, men toget kom ikke. Klokken var 9 da vi kom, og vi gik og ventede til klokken var 7 om morgenen. Da kom toget. Vi maatte være ude hele natten, for inde paa stationen var det saa fuldt af folk, og saa hedt at det var aldeles umuligt at være inde. Saa vi havde ikke andet at gjøre end gaa rundt paa platformen og drive frem og tilbage saa vi holdt os varme.

Og da toget kom var det nærmest umuligt at komme ind. Det var mange som skulde med og vilde stige paa for at faa plads. Det var fine vogne. Alt sken og blinkede saa det stod efter. Straks vi kom ind gik toget, og jeg var saare fornøiet med udsigten til at komme afsted. Men det blev ikke noget af.

Da vi saavidt hade begyndt at kjøre stansede toget til vor store forargelse, og der stod vi i to stive timer før vi kjørte igjen. Men saa gik vi da igjen og saa gik det ganske fort til vi kom til Montreal. Jeg sat og saa paa landskabet og huserne hele tiden.

Jorden var flad og flad og flad engang til, hele veien. Huserne var mest lidt rare. Man skulde tro at det var grisehuse alt sammen. Udover jordene stod stubberne igjen, saa man kunde se at det havde været skog her, før det blev ager og eng

Toget ruslede paa ganske jevnt, og klokken 4 om eftermiddagen kom vi til Montreal. Her maatte vi vente til klokken 10 om kvelden, og vi benyttede tiden til at se os omkring i byen.

Notre Dame, Montreal.

Det var den vakreste by jeg har set. Vi var inde i en katolsk kirke og saa, og du kan tro der var fint derinde. Jeg har aldrig set saa fin en kirke nogetsteds.

Gaderne var cementerede saa det var slet som et gulv overalt. Sporvogne var der ogsaa, men de var bare enetages her.

Bonaventure station, Montreal.

Stationsbygningen var den deri største jeg endnu har set. Men det var ikke saa fint i den underste etage hvor vi opholdt os. I den ene ende af bygningen var en butik, hvor man kunde kjøbe mad og meget andet, i rummet ved sidenaf havde vi vore håndkufferter, og der var det ogsaa bænke at sidde paa, men luften var saa usund at det var umuligt at være der. I næste rum lugtet det endda værre, og der var der en hel del kinesere, og jeg kan ikke forstå hvordan de kunde holde til der hele tiden, i den forfærdelige stank; men de var vel vant med det. Da vi skulde paa toget igjen kom vi ind i en vogn hvor det var fuldt af fulde finlændere. Det var just ikke noget hyggeligt, men vi fik ta det som det var, det var ingen raad med det.

Finlænderne holdt paa at slaas om kvelden, og holdt svært til leven, men tilslut sovned de dog. Vi var 4 norske i

vognen; Mor og jeg og mor og søn fra Hallingdal. Vi var godt kjendte for vi havde været sammen helt siden vi reiste fra Kristiania. Jeg og den andre gutten la os i en seng som hang opunder taget og de gamle lagde sig paa sæterne. Vi laa lidt hardt vi som laa oppe under taget, men vi sovned dog ganske straks. Kvindfolkene derimod fik ikke sove før toget kjørte saa fort at de var nære ved at skulde vælte.

Men det var bra vi naa for afsted saa det suste, nat og dag. Lidt etter lidt mindede det i vognene. Nogle gik af her og nogle der. Jeg lo godt af en finlænder som kom med kone og en hel del unger. Da vi kom til hans station, for han af og glemte igjen både konen og børnene. Da toget skulde til at gaa igjen, kom han springende og huiende og skreg at de maatte vente til han fik fat i familien. Han fik da endelig fat i dem og dro ut værsin anden saa vi lo af fuld hals. Toget gik igjen og jeg ved ikke hvordan det gik med finlænderen og hans kone. Jeg haaber da at han ikke glemte dem flere gange.

Vi kjørte paa hele dagen og passerede den ene stationen og byen efter den anden, og tiden begynte at falde lidt lang. Men det havde lange udsigter endda med at komme frem. Det led mod kvelden og vi maatte lage os istand til natten. Om dagen havde vi byttet vogn, og den vi nu havde var just ikke for meget bekvem. Men vi havde ingen anden, og da var vi næsten nødt til at tage det som det var. Vi sad og sov hele natten og det var den værste nat jeg næsten har oplevd. Men den gik dog, og det blev endelig dag igjen. Det var ikke frit for andet end jeg var lidt stiv i

lemmerne da jeg vaagnede om morgenen, men jeg var fornøiet lel over at natten var forbi. Vi kjørte og kjørte, og klokken 9 kom vi til St Paul.

St Paul Union Depot, sentralstasjon - her møtes 7 jernbanelinjer.

Der var vi til klokken 7 om kvelden, saa tar vi fat paa den sidste del af turen, og jeg var fornøiet ved udsigten til at være fremme den næste dag. Vi kjørte hele natten saa det bare husk og klokken ½ 5 kom vi til Dilworth vor vi byttede om tog igjen. Klokken 6²⁰ var i fremme til Halstad. Og da vi kom ned paa perronen kom der en stor tyk mand og spurgte om vi skulde til Neresen. Ja det skulde vi da. Han skulde kjøre os dit

sa han, og vilde vi bli med ham saa skulde snart vognen være ferdig. Vi fulgte ham bortover nogle plankelagte fortauge og nogle gader, som saa aldeles bundløse ud. Jeg hade aldrig set saa dyb søle før. Det var enslags by, eller skulde være det, jeg kalder nu ikke slikt rotterede by. Det gik ikke saa fort med at komme afsted, klokken blev over 8 før vi kom til at kjøre. Og slikt et kjøretøi, det var saa tilsølet og gammelt at jeg næsten blev fælen. Det var to store brune heste foran, riktig nogle langbente skrog, lig dem storkuskerne i byen kjører med.

Vi trillede saa afsted i dette kjøretøi, efter en vei som var mere skikket for baad en vogne, men det gik med vognen ogsaa, og klokken ½ 11 om formiddagen den 11th mai var vi fremme. Det saa ikke meget flot ut just der vi kom, sølet og skiddent. Borte ved veien holdt 3 mænd paa at gjærde, og da de fik se os kom de og hilste. Det var mine onkler Halvor og ole Neresen, og min tantes mand Thore Juve. De var sølet langt opover ermene, svette og fillede, men saa muntre og tilfredse ud. Saa gik vi

Togturen fra Quebec til Halstad var ca. 270 mil og tok 3 døgn.

ind alle

sammen og hilste paa de som var inde. Det var min tante Solveig Juve, og to af hendes døtre Maria og Sophia. Siden pratete vi og fik mad og jeg var i stalden og saa paa hesterne og alt det andet de havde.

Etterord

Harald Wang holdt til i Hendrum i Minnesota til ca. 1909. Da dro han sammen

med flere av slektingene til Montana. På denne tida åpnet det seg nye muligheter i denne staten.

Harald slo seg med i Whitewater township i Phillips county. Han drev farm med kveg og sau. Han ble aldri gift, men bodde sammen med sitt søskenbarn Anne Anderson, datter til Halvor Neresen.

Harald døde i Whitewater i 1964.

Utvandrerkirka

Kirkene var sentrale elementer i livet til de norske i Amerika, både som religiøse og sosiale møtesteder. Oak Ridge Lutheran Church, som den opprinnelig het, ble bygget i 1896 av nordmannen Ole Haraldsen, opprinnelig fra Telemark. Kirka ble bygd på et høydedrag utenfor byen Houston, sør-øst i Minnesota.

Historie

I 1854 ble det opprettet en menighet i Highland Prairie i Houston county. I 1865 bygde de sin egen kirke. Enda noen

år senere – i 1888 – skilte åtte familier seg ut fra denne menigheten og dannet sin egen, nemlig Oak Ridge. De ville ha sin egen menighet nærmere der de bodde.

De beholdt samme presten. I begynnelsen ble gudstjenestene holdt i skolehuset, men i 1896 bygde de sitt eget kirkebygg. Blyglassvinduene i skipet, alteret, døpefonten og kirkeklokka kjøpte de brukt fra den gamle kirka i Highland Prairie som nå var ny.

Utover 1950/60-tallet fikk menigheten færre og færre medlemmer, og i 1967 ble

den nedlagt. Kirkegården holdes imidlertid fortsatt i hevd. Kirka sto tom fra 1967 og helt fram til menighetsrådet i 1992 donerte kirka til Norsk Utvandremuseum.

Altermaleriet var heldigvis tatt vare på av et av medlemmene i menighetsrådet. Maleriet hadde ligget sammenrullet under senga hans i alle disse årene og hadde fått ganske hard medfart. Museet fikk restaurert maleriet av malerikonservatoren på Maihaugen.

I dag brukes kirka til gudstjenester, visser, konserter og andre kulturarrangementer.

Kirkebygget

Kirka besto i første omgang kun av skipet og et lite kor. Det var bygd et lite klokke-tårn oppe på taket av skipet. Tårnet ble trolig påbygd i 1908. Tårnet er bygd løst og boltet fast til kirka med tre store bolter på hver side.

Samtidig fikk kirka nytt kor. Åpningen i vegg for det nye koret er sagt ut for hånd, - en kan se sporene etter saga. Det nye koret ble påbygd, og det gamle koret ble flyttet og brukt som sakrest.

På 1930-tallet ble hele kirka jekket opp, og det ble bygd kjeller under. Denne fungerte som et slags samfunnshus og møtelokale. I Amerika er det ingen statskirke, så menighetene må tjene sine egne penger. Utleie og forskjellige arrangementer i kjelleren, var en måte å få inn penger på.

Til å begynne med var de innvendige veggene utført i mørkebrunt treverk, mens taket var lyseblått. En gang på 1930-tallet fikk veggene en brystning dekket med malte stansede tinnplater, som var på mote på den tiden. Disse tinnplatene var dessverre i så dårlig forfatning at de ikke

kunne settes opp igjen. De hadde irret slik at veggene under også var stygge. Derfor ble det valgt å male veggene. Fargen er lik med den fargen tinnplatene var malt med.

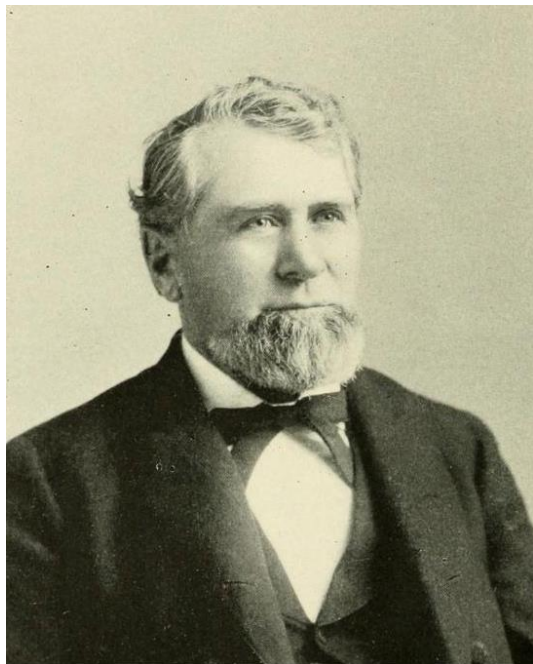
Da menigheten ble nedlagt ble mye av interiøret solgt på auksjon. Etter at kirka var flyttet og satt opp igjen i

Norge, kom en del av dette på plass igjen, slik som bibelen, koralboka, de grønne dukene på alteret. Prekestolen og ikke minst døpefonten kom også på plass igjen. Kirkebenkene var også blitt solgt, kun en original benk var igjen. Museet arbeider med å skaffe benker fra en annen norsk-amerikansk kirke.

Ref. Norsk Utvandremuseum.

Knute Nelson – Emigranten som ble senator.

Opphavet til artikkelen: *Inger Johanne Kristoffersen* fikk ideen fra "Lesebok for Folkeskolen" ved Nordahl Rolfsen, utgave B, Fjerde del, utgitt 1933. Hun har bearbeidet og utvidet innholdet.

Etter at mange av oss har fulgt valget i USA kan det være på sin plass å nevne Knute Nelson som til tross for en vanskelig start i Norge ble guvernør i Minnesota. Han var født i Evanger, Voss, og var dermed en av de norske emigrantene som virkelig oppnådde den amerikanske drømmen.

Knute ble født utenom ekteskap den 2 februar 1842. Moren var Ingebjørg Haldorsdatter, og faren var Helge Knudsen Styve. Skammen over å ha et «uekte» barn og være enslig mor ble vanskelig for Ingebjørg, og i 1843 tok hun Knute med og flyttet til Bergen hvor hun fikk arbeid som tjenestejente.

Våren 1849 lånte hun penger til båtbillett til USA og ankom med skipet «Bjørgvin» fra Bergen til Castle Garden på selve nasjonaldagen den 4. juli 1849. De slo seg ned i Chicago, Illinois, hvor Ingebjørgs bor Jon arbeidet i bygningsbransjen. Ingebjørg arbeidet som tjenestepike og kunne tilbakebetale lånet hun

hadde tatt opp til reisen. Knute gikk som avisbud og lærte seg å lese via denne jobben.

I 1850 giftet moren seg med en utvandret Vossing, Nils Olsson Grotland og familien flyttet til Skopongt, et norsk nybyggingsamfunn i Palmyra, Wisconsin, og Knute tok navnet Nelson. Stefaren var sykkelig, og Knute måtte hjelpe mye til på farmen i tillegg til skolen. Stefaren forsto heller ikke Knutes ønske om utdannelse, og gikk bare motvillig med på å gi Knute penger til skolebøker.

Fra 1858 til 1860 foregikk skolgangen på Albion Academy i Dane County, Wisconsin. Denne skolen var grunnlagt av syvendedags adventister og ble drevet etter prinsippet om at fattigdom ikke skulle hindre noen i å få en god utdannelse. Knute fikk plassen på disse vilkår, men tok likevel på seg jobber for å tjene sine skolepenger, og fikk etter disse to år arbeid som lærer på en landsens skole i Pleasant Springs hvor de fleste var norske emigranter.

Våren 1861 dro Knute tilbake til Albion, og i mai 1861 lot han seg verve til krigstjeneste på føderal side i den amerikanske borgerkrigen. Foreldrene var imot at han vervet seg, men han så dette som en patriotisk plikt. Regimentet hans, 4th Wisconsin Volunteers forflyttet seg etter en tid sydover og kom i strid i staten Louisiana 27. mai 1863 etter at 4th Wisconsin var omgjort til kavaleri og Knute ble såret i slaget om Port Hudson og ble tatt som krigsfange.

Krigstjernen styrket Knutes patriotisme og han mente at alt for få norsk-amerikanere hadde meldt seg til tjeneste og var kritisk til holdningene

som det norsk-amerikanske lutherske prestskapet viste i slavespørsmålet. Han gikk inn i krigen som demokrat, men gikk over på republikansk side da krigen var over.

Etter borgerkrigen vendte Knute tilbake til Albion og fullførte studiene som den beste i klassen. Han bestemte seg for å bli sakfører og flyttet til Madison hvor han lærte lovforståelse hos en akademisk utdannet advokat, og våren 1867 fikk han lisens til å kunne praktisere som sakfører i Wisconsin. Han åpnet praksis i Madison og siktet seg inn mot norske emigranter. Han lot seg velge inn i delstatsforsamlingen som representant for Dane County. Her markerte han seg særlig i en debatt med skarpt skille mellom de som gikk inn for offentlige skoler og de som ivret for sognstyrte eller sektariske skoler. Etter to perioder i delstatsforsamlingen, avsto han fra gjenvalg.

I 1868 giftet Knute seg med Nicholine Jacobsen som også var innvandrer, opprinnelig fra Østre Toten. I august 1871 flyttet familien til Alexandria i Douglas County, Minnesota. Etter å ha fått tillatelse til å praktisere ved retten i Minnesota, drev han vesentlig med

saker vedrørende eiendomsspørsmål, noe som på den tiden førte inn på et politisk felt. Knute ble en pådriver for økonomisk utvikling ved hjelp av jernbanebygging.

I 1874 ble Knute valgt inn i delstatssenatet i Minnesota med støtte fra 59 % av velgerne i valgkretsen. Hovedsaken hans var å løse floken som hadde oppstått da jernbaneselskapet St. Paul and Pacific Railroads gikk tom for midler til å fullføre utbyggingen av jernbanen i det nordlige Minnesota og staten selv ikke var i økonomisk stand til å overta prosjektet. Knute la da fram et lovforslag som ga visse fordeler i form av fri grunn til jernbaneselskapet, men tvang samtidig selskapet til å fullføre innen en viss tid da retten til utbyggingen ellers ville gå til konkurrerende selskap.

En statue av Knute Nelson foran Minnesota State Capitol

Forslaget ble vedtatt, men var da så my forandret at Knute selv avsto fra å stemme. Han fikk likevel en avgjørende rolle i gjennomføringen, både i egenskap av politisk tillitsvalgt og som forretningsadvokat. Han forhandlet frem en mengde avtaler med grunneiere slik at jernbanen kunne åpnes fram til Alexandria i november 1878.

Etter folketellinga 1880 ble Minnesota tildelt et femte mandat i Representantenes hus i Washington. Valgkampen til dette «Fifth Minnesota District» i norddelene av Minnesota begynte i 1882 og ble et av de mest avskyelige inntil da. Striden mellom Knute og Charles F. Kindred inneholdt både trusler, misbruk av embete og valgfusk i stor stil. Rivaliseringen mellom de to kandidatene handlet i stor grad om konkurransen mellom to store jernbaneselskap, Northern Pacific i Kindreds kjerneområde og Great Northern i Knutes hjemtrakter. Knute vant klart til tross for grovt valgfusk.

Knute var medlem av Representantenes hus fra 3.mars 1883 til 3.mars 1889. I samsvar med praksis på den tiden så han det som sin første oppgave å sikre at hans støttespillere ble utnevnt til et avgrenset antall føderale stillinger. Han måtte dessuten vise politisk styrke, og skiftet ut folk Kindred hadde utvalgt med nye folk i fylkene rundt Northern Pacific Railroad. Knute kjempet i spissen for det såkalte «1889 Nelson Act» som gikk ut på å opprette indianerreservatet «White Earth» for Chippewa indianerne vest i Minnesota og legge ut de landområdene de hadde hatt til europeiske emigranter. Disse handlingene var ulovlige og brøt traktatene som USA hadde gjort med stammene, men regjeringen fortsatte likevel.

Knute så på tiden i Representantenes hus som et feiltrinn, og stilte ikke til gjenvalg i 1888.

I juli 1892 ble Knute enstemmig nominert til republikansk kandidat til guvernørvalget. Etter en langvarig, slitsom valgkamp mot en demokratisk og en populistisk kandidat, ble han valgt til Minnesotas 12. guvernør. Med 42,6 % av stemmene erobret han 51 av de 80 fylkene. Han brukte stillingen som guvernør til å fremme reformer som skulle ta brodden av populistenes vidtgående forslag til foranstaltninger overfor farmernes problemer. Han la fram en lov som skulle regulere handelen med korn, blant annet ved å gi en kommisjon myndighet til både å kontrollere og regulere handelen med korn.

Knute i 1895

Loven ble vedtatt etter omfattende hestehandel og ga Knute et ry som politisk aktør. Han ble gjenvalgt i 1894 med stor margin. Han satt i embetet til 31. januar 1895 da han trakk seg tilbake for å forberede seg på å bli senator.

I det stille begynte Knute i 1894 å søke støtte for å vinne et sete i det amerikanske senatet i Washington. På den tiden var det den lovgivende forsamlingen i delstatene som valgte senatorer. For å lykkes måtte han utmanøvrere den sittende republikanske kandidaten, William D. Washburn. Knutes strategi gikk ut på først å hindre Washburn i å få støtte fra et flertall av republikanerne og deretter fremstå som en samlende kandidat. Han måtte da balansere mellom å appellere til skandinavisk selvfølelse på den ene siden og ved å vise seg som en sann amerikaner på den andre.

Valgkampen toppet seg i januar 1895 gjennom det som ble kalt for treukerskrigen. 23. januar 1895 ble Knute valgt som representant for republikanerne til det amerikanske senatet. Han var den første skandinavisk fødte som nådde denne posisjonen, og det medvirket til at skandinavene nå ble mer politisk bevisst. Som senator var han med på å danne det amerikanske Handels- og arbeidsdepartementet og utformingen og godkjenningen av Nelsons konkurslov (Nelson Bankruptcy Act) i 1898. Denne loven ga farmere og andre debitorer mulighet til å gå inn i frivillige forhandlinger med sine kreditorer i stedet for å bli tvunget til konkurs. Loven ble vedtatt 24. juni 1898 etter 18 måneders forhandlinger.

I arbeid med konkursloven viste Knute stor selvstendighet, men angående den spansk-amerikanske krigen fulgte han den republikanske partilinjens helt ut. Han gikk med entusiasme inn for at USAs krigføring og sto steilt på at USA måtte kunne annektere Filippinene og Hawaii uten å gi innbyggerne der fulle borgerrettigheter.

Knute presenterte seg alltid som amerikaner. Mer i det skjulte pleiet han omgang med det skandinaviske emigrantmiljøet og særskilt med det norske. I 1899 reiste han til Norge, Sverige og Danmark. Et av de første stedene han besøkte var

Knut besøker Voss i 1899. (Nr 2 fra høyre)

Evanger. Dit kom han i ei hestekjerre og med enkel bagasje. Han snakket Vossemål og slo bare over til riksmål når han ville uttrykke et vesentlig politisk poeng. Han reiste videre til Kristiania og deretter til Stockholm. Han var en uke i København og dro så til Rotterdam. Begge stedene besøkte han politiske venner fra hjemlandet. Han avsluttet turen med å besøke London der han tilfeldigvis ble tilskuer til en

ekstraordinær parlamentsdebatt om den andre boerkrigen under dronning Victoria.

Knute ble gjenvalgt i 1902 etter en valgkamp som begynte alt i 1900. Han drev da først valgkamp for kandidater til delstatsforsamlingen som han kunne regne med støtte fra når de i 1902 skulle velge senatorer. Samtidig passet han på å støtte seg til nasjonale ledere som Theodore Roosevelt

Knute Nelsons hus i Alexandria

fremsto han som en hardtarbeidende, utholdende talsmann for de sakene og de folk han trodde på.

Knute ble gjenvalgt til senatet både i 1908, 1914 og 1920.

Fram til 1900 baserte Knute den politiske virksomheten sin på saker som hadde med den økonomiske utviklingen av nybyggingsamfunn å gjøre. Ved inngangen til den såkalte progressive æraen begynte reformspørsmålene i større grad å dreie seg om saker av bymessig art. Knute måtte endre sin strategi og i hovedsak innta en moderat progressiv profil. Han aksepterte regjeringsinngrep i noen saker, for eksempel antitrust spørsmål. Alt som smakte av sosialisme opponerte han mot. I allmenhet

Nicoline døde 08.08.1922.

Mange norsk-amerikanere som fikk sin høyskoleutdannelse «glemte» ofte deres mindre utdannede foreldre, men Knute besøkte ofte sin mor og hadde et godt forhold til henne inntil hun døde i Deerfield, Wisconsin den 28. november 1910. Hun var da 96 år gammel.

Knute var en svært ansett senator da han den 28 april 1923 døde på toget fra Washington hjem til Alexandria. Han og

Litt om Knutes kone, Nicoline Marie: Hun var født Olsdatter på Østre Toten 3 okt.

1846. Foreldrene var Ole Jacobsen (Hansen) og Guri Larsdatter Nordre Alfstad. Familien kom til USA i 1853. Knute og Nicoline fikk fem barn. De tre eldste barna døde som barn, bare 4, 2 og ett år gamle. Det måtte jo være grusomt å miste tre barn i tidsrommet 14.05 – 23.05 samme år altså i løpet av 9 dager. Tro hva dødsårsaken var!

Nicoline er gravlagt på Kinkead Cemetery i hjembyen Alexandria.

Bokanmeldelse: - I hjertet av Texas

Forfatter Gunnar Nerheim

I 1825 brakte Cleng Peerson den første gruppen norske innvandrere til Rochester i staten New York. Det ble starten på en ny migrasjonsskjede via Fox River i Illinois til den norske kolonien i Bosque County i Texas – på grensen til Comanche-indianernes land.

Gunnar Nerheim har som ingen andre historikere dykket ned i norske og amerikanske kilder. Han forklarer hvorfor så mange utvandrere fra Rogaland, Agder og Hedmark endte opp som nybyggere i Texas.

Dette er fortellingen om uår, malaria og indianere, om nordmenns holdninger til slaveri, om deres rolle i sørstatshæren under borgerkrigen og hvordan de rekrutterte billig arbeidskraft hjemmefra.

«This is a very substantial contribution to knowledge» uttaler Professor T. Lindsay Baker, Tarleton State University, Texas.

Gunnar Nerheim er professor emeritus i modern historie ved Universitetet I Stavanger. Han har tidligere vært direktør ved Norsk Teknisk Museum. Gjennom årene har han deltatt i en lang rekke nasjonale og lokalhistoriske prosjekter. De siste seks årene har han hovedsakelig arbeidet med norsk immigrasjonshistorie i Texas og USA.

Ref. ARK bokhandel.

Gunnar Nerheim i Stavanger Museum i 2008

Siste sia

Aktiviteter 1.halvår 2021

Venneforeningen og Museet

Venneforeningen har kontordag på Museet hver tirsdag 11:00 – 14:00, og dersom forholdene tillater det, vil vi kunne gjenoppta hjelpen med å finne slekt i USA

Hvalfangerprosjektet starter opp igjen så snart som mulig på nyåret.

Museet har planer for følgende arrangement på våren/forsommeren:

13.04. Styremøte

24.04. «DANS PÅ STIEN» evt. 01.05. Et arrangement som normalt trekker mange mennesker.

11.5. Styremøte på museet

12.05. «MUSEUMSNATT» Også et arrangement som normalt trekker mange mennesker.

28.05. Sangspillet «JE VIL HEMMAT», også dagene 29.05. og 30.05. Med utgangspunkt i Ingeborg Refling Hagens dikt.

15.06. Styremøte på museet

22.06. Brev Hjemmefra nr 2/21

Åpning av sommersesongen 2021, og utstillingen i Bjørgohuset